

Het Linnaeusklokje

KNNV afdeling Noordwest-Veluwe

2025 nummer 3 september-december

*Voor wie onze natuur
echt wil
leren kennen*

Van de bestuurstafel

Even voorstellen

Geraakt door de oproep bij de ledenvergadering eerder dit jaar heb ik mij aangemeld als algemeen bestuurslid. Mijn naam is Liana Minnema en ik ben sinds 2 jaar lid van de vereniging. Een groentje dus want ik hoor dat vele leden al heel lang lid zijn. Met veel plezier ben ik met een aantal excursies meegegaan en heb ik een aantal lezingen in de Witte Heide meege maakt.

De kennis die bij veel mensen in de vereniging aanwezig is, vind ik indrukwekkend.

De namen van allerlei soorten blijven bij mij niet hangen. Maar men weet vaak zoveel meer te vertellen en dat beklijft wel. Natuurlijk is de sfeer en gezelligheid ook van belang als je samen op pad gaat en die vind ik top.

Geboren in Haarlem, jawel de randstad, en via Zuid-Holland en Utrecht in Ermelo terechtgekomen waar ik nu acht jaar woon. Natuur heb ik rondom al mijn woonplekken opgezocht en ook vaak in het buitenland. Het is de rode draad in mijn leven. Wat ik leuk vind aan de natuur is dat deze altijd in beweging is, zich vernieuwt en aanpast, het is nooit saai.

Toch geeft het me juist een ontspannend gevoel, het roept waardering en dankbaarheid op. Hoe alles met elkaar verbonden is, ontdekken we steeds meer. Dat fascineert mij. De natuur geeft een gevoel van vrijheid en mysterie.

Op het moment ben ik alleenstaand en ik heb geen kinderen. Oh ja, ik ben 56 jaar oud voor wie leeftijd iets zegt.

Ik werk als administratief medewerker bij een bedrijf in Putten maar tegenwoordig maar drie dagen in de week. Zo heb ik wat meer tijd over voor vrienden, kennissen, mezelf, hobby's en de KNNV dus.

Bij een informatiebijeenkomst voor nieuwe bestuursleden heb ik wat feitjes over de KNNV meegekregen. Waarschijnlijk voor velen bekend maar goede dingen moet je vaak zeggen.

De KNNV is in 1901 ontstaan en dat betekent dat er volgend jaar een 125-jarig jubileum te vieren is. De landelijke vereniging gaat groot uitpakken voor alle leden, later meer daarover. Ook binnen de afdeling Noordwest-Veluwe willen we dit graag vieren en naar buiten brengen, ideeën hiervoor zijn altijd welkom.

De KNNV heeft nu ongeveer 8000 leden, 46 regionale afdelingen en 250 lokale werkgroepen in totaal. Dat zijn een hele hoop enthousiaste mensen!

De vier thema's van de KNNV:

- Natuureducatie

Cursussen, lezingen, voorlichting en verdieping

- Natuurbeleving

Genieten, verwonderen, buiten zijn en sociaal netwerk

- Natuurstudie

Inventariseren, monitoren, onderzoek en rapporteren

- Natuurbescherming

Klussen in de natuur, beleidsbeïnvloeding in gemeentes en provincies

Weet jij nog iemand die één of meerdere van deze woorden aanspreekt en wil aansluiten?

2026

door: Volkert Bakker

2026 wordt een belangrijk jaar voor de landelijke KNNV. Waarom? We bestaan dan 125 jaar.

De oprichting van de Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, NNV, was op 10 februari 1901 in Amsterdam door o.a. Jac P. Thijsse, Eli Heimans, Hendrik Heukels, Prof. Dr. Hugo de Vries, Dr. Han Heinsius en Prof. Dr. A. A. W. Hubrecht. Het was een groep vooraanstaande natuuronderzoekers en -liefhebbers die een platform wilden creëren om hun kennis te delen en te verdiepen. Het doel van de vereniging was vanaf het begin duidelijk: het bevorderen van de studie van de natuur en het verspreiden van kennis hierover onder een breed publiek. De vereniging richtte zich in het bijzonder op amateur-natuurliefhebbers, die in die tijd vaak de enige onderzoekers van de lokale flora en fauna waren. Later is daar de doelstelling 'natuurbescherming' bijgekomen.

In de eerste decennia na de oprichting groeide de NNV snel. Lokale afdelingen werden opgericht door het hele land, waar leden samenkwamen voor excursies, lezingen en onderzoek. Een belangrijk aspect van de vereniging was de nadruk op veldwerk, waarbij leden de natuur in trokken om planten, dieren en geologische fenomenen te bestuderen.

vervolg op pagina 4

BESTUUR			Netnr: 0341
Voorzitter	Volkert Bakker	voorzitter@noordwestveluwe.knnv.nl	424293
Secretaris	vacant	secretaris@noordwestveluwe.knnv.nl	
postadres		Mastmeen 53, 3844 KE Harderwijk	06 14156580
Penningmeester	Maryke Mak	penningmeester@noordwestveluwe.knnv.nl	06 14156580
Bestuurslid	Liana Minnema	bestuurslidlm@noordwestveluwe.knnv.nl	06 34106796
Bestuurslid	Wilma Heijblom	heijblom11@gmail.com	419711
WEBSITE			
Webmaster en nieuwsbrief	Dineke de Visser	webmaster@noordwestveluwe.knnv.nl	
Nieuwsbrief	Anne-Marie Fondse	jmfondse@gmail.com	557276
REDACTIE			
Redactieadres	Nico de Jong	klokje@noordwestveluwe.knnv.nl	06 84630410
Bezorging	Flory Eibrink	f.eibrink@gmail.com	415931
Activiteitencoördinator	Dick Dooyewaard	dick.dooyewaard@gmail.com	254538
Ledenadministratie	Nico de Jong	leden@noordwestveluwe.knnv.nl	06 84630410

Indien u uw contributie niet per automatische incasso betaalt, wilt u die dan voor 1 maart overmaken?
 Voor zover u zelf een automatische overschrijving hebt geregeld, wilt u die dan bijtijds aanpassen?
Contributie 2025: leden € 37,25 , huisgenootleden € 18,75, jongerenleden € 22,50
IBAN: NL37 TRIO 0338 9474 42 t.n.v. KNNV afd. Noordwest-Veluwe
Onze KNNV-afdeling is een ANBI. Een donatie aan onze KNNV is dan ook in principe - binnen bepaalde regels - fiscaal aftrekbaar.
 Een opzegging van het lidmaatschap dient tenminste twee maanden voor aanvang van het nieuwe kalenderjaar schriftelijk of per e-mail door het bestuur te zijn ontvangen.

			Netnr: 0341
Fotografiegroep Camera Natura	Wilma Stoof	w.stoof@planet.nl	06 12999887
Werkgroep landschapsbeheer	Arina en Lourens de Wolf	landschapsbeheer@noordwestveluwe.knnv.nl	06 53708766
Paddenwerkgroep	Hans Fondse	jmfondse@gmail.com	557276
	Lynn Knossen	lynnknossen@gmail.com	558391
Plantengroep	vacature	p.pfaff38@gmail.com	06 10358554
Promotie	Hanneke Schraven	pr@noordwestveluwe.knnv.nl	06 44995221
Cursuscoördinator	Peter Pfaff	cursus@noordwestveluwe.knnv.nl	06 10358554
Vlindergroep	Peter Pfaff	p.pfaff38@gmail.com	06 10358554
Vogelgroep	Hans Fondse	jmfondse@gmail.com	557276
Paddenstoelgroep	Dick Dooyewaard	dick.dooyewaard@gmail.com	254538
	Annemarie Kooistra	aekooistravroegop@hotmail.com	557545
Werkgroep natuurgegevens	Lex Groenewold	a.w.groenewold@hetnet.nl	561741
Wandelgroep	Emke van Hemert	wandelen@noordwestveluwe.knnv.nl	06 44140532

Foto voorpagina
 Wat veel leden niet weten, is dat eens in de drie weken op zaterdagochtend de Werkgroep Landschapsbeheer actief is onder leiding van Arina en Lourens de Wolf om met fysieke inspanning her en der onderhoud aan natuurgebieden te plegen. Omgekeerd zijn ook sommige leden van die werkgroep geen lid van onze afdeling. Dat mag de pret niet drukken. Een min of meer zelfstandige groep die toch onder de paraplu van de KNNV opereert en altijd nieuwe handen erbij kan gebruiken. E-mail en telefoon om u aan te melden zijn zoals gebruikelijk te vinden op pagina 3 van dit blad. Deze foto van het ‘takkenbosmannetje’ is op zaterdag 1 februari 2025 gemaakt door Gré de Veer op Oud-Groevenbeek.

In 1951, ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan, kreeg de KNNV het predicaat 'Koninklijk'. Dit was een erkenning van het belang van de vereniging voor de Nederlandse samenleving en haar bijdrage aan natuurbehoud en wetenschappelijke kennis.

Recent is de naam aangepast tot Koninklijke Nederlandse Natuurvereniging. Niet geheel toevallig is de afkorting dezelfde gebleven: KNNV!

Uiteraard zal het feest niet ongemerkt voorbijgaan. Er wordt al gewerkt aan een flink aantal activiteiten om het feest te vieren en de KNNV onder de aandacht te brengen.

Landelijk bestuur

KNNV

door: Volkert Bakker

Nadat het een aantal jaren lastig was om nieuwe bestuursleden te vinden, is het nu gelukt om het bestuur voltallig te krijgen. En het leuke is: er straalt nieuwe energie uit hun visie en plannen en dat brengt de KNNV in beweging. Daarbij hebben ze zich ook gespiegeld aan andere natuurverenigingen en andere goede-doelen-organisaties. Wat opvalt is dat de KNNV vooral afhankelijk is van de afdracht van de afdelingen (en het eigen vermogen), maar nauwelijks extra geld genereert. Daardoor zijn de marges klein en heeft het landelijk bureau ook een beperkt aantal fte, zeker vergeleken met het IVN.

Als je ambitieus bent, moet je dus die verhouding tussen extra geld en de afdracht verbeteren.

Dat willen ze gaan realiseren.

Zo is er inmiddels een overeenkomst gesloten met Eneco.

Eneco heeft de toezegging gedaan dat bij ieder nieuw project 10% van de aannemingssom zal worden ingezet voor verbetering van de biodiversiteit. En de KNNV mag meekijken en adviseren over de besteding van dat geld.

Verder wordt een idee uitgewerkt voor een 'Club van 125', mensen, die zich bereid verklaren om een aantal jaren de KNNV extra te steunen.

Ook wordt een samenwerkingsproject opgezet met de NJN om jongeren, die bij de NJN afzwaaien, te behouden voor de KNNV.

Voor wie onze natuur echt wil leren kennen

door: Volkert Bakker

De Koninklijke Nederlandse Natuurvereniging heeft nog maar kort deze naam, daarvoor was het de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorisch Vereniging. Maar soms, zoals hier, is het tijd voor vernieuwing. We houden ons met veel meer aspecten van de natuur bezig dan alleen de natuurhistorische aspecten. Ook de toevoeging: Vereniging voor Veldbiologie is uit het logo geschrapt. De vereniging was al heel lang een vereniging voor veel meer mensen dan alleen veldbiologen.

Wat ook veranderde, is onze slogan:

'Ontdek, beleef, bescherm'.

Persoonlijk vind ik dat nog steeds een uitstekende slogan.

Omdat hij de breedte van onze vereniging aangeeft. Maar een werkgroepje heeft zich er over gebogen en kwam met het voorstel:

'Voor wie onze natuur echt wil leren kennen'.

Een slogan, die duidelijk maakt, waarom wij anders zijn dan bijvoorbeeld Natuurmonumenten en IVN.

Mooi gevonden, want er zit een directe uitnodiging en actie in. Een beetje jammer vind ik wel dat het beleven, de gezelligheid er niet in terugkomt, maar ik moet ook wel toegeven dat dat niet onderscheidend is ten opzichte van de andere natuurverenigingen.

Basiskwaliteit natuur: bkn.waarneming.nl

door: Volkert Bakker

Een leuk nieuw weetje is de website over de basiskwaliteit natuur. Het idee is voor heel Nederland de basiskwaliteit te beschrijven aan de hand van een groot aantal soorten, die in een bepaald gebied zouden kunnen/moeten voorkomen. Bijv. Landschap steden zandgronden, Landschap Hoeve-landschap of Landschap rivierengebied.

Zo kun je uitzoeken hoe je eigen omgeving, je eigen woning met een straal van 5 km er omheen, scoort ten opzichte van die basiskwaliteit. Komen alle indicatorsoorten voor of slechts een deel daarvan.

Pas wel op: soms valt het behoorlijk tegen.

Ik dacht dat ik zoveel mooier woonde dan mijn kinderen, die in Haarlem en Amersfoort zijn gaan wonen. Dus dat zou de vergelijking met de basiskwaliteit wel even duidelijk maken. Wie schetst mijn verbazing dat zij een veel hogere score hadden dan wij, hier aan de rand van Ermelo nabij de bossen?

Maar gelukkig was er wel een verklaring voor: het resultaat is gebaseerd op daadwerkelijke waarnemingen en die zijn er niet zo veel van het bos hierachter. Een tweede punt is dat de basiskwaliteit veel breder is en bijvoorbeeld ook soorten omvat die in het water leven, en daar scoort dit gebied niet erg gunstig. Al met al de moeite waard en een reden te meer om op zoek te gaan naar de soorten die nog niet gesignaleerd zijn in je omgeving en die te melden.

Kopij

Kopij voor Het Linnaeusklokje 1-2026 graag vóór 1 december 2025 mailen naar de redactie:

klokje@noordwestveluwe.knnv.nl.

Het gebruik van het daarvoor bestemde formulier op de website verdient de voorkeur als het gaat om aankondigingen van excursies e.d.

Raadsels rond rood-zwart gekleurde rupsendoders

door Annemarie Kooistra

De Grote rupsendoder is een grote graafwesp. Hij verschilt van de Kleine rupsendoder door de kleur van zijn gesteelde achterlijf, die bij de Grote rupsendoder een blauwe glans heeft op het zwarte deel van het achterlijf.

De Behaarde rupsendoder heeft een zwarte streep op het rode deel van zijn achterlijf.

De Gewone aardrupsendoder heeft een kortere steel aan zijn achterlijf.

Dit stukje gaat over de Grote rupsendoder, een soort die op zandige plekken op de heide en in de duinen voor kan komen. Het nest van de Grote rupsendoder wordt loodrecht naar beneden gegraven en is 5 tot 20 cm diep met één nestkamer. Het zand dat uit het gat komt, wordt weggedragen en verspreid. Daarna wordt een rups gevangen die met meerdere steken wordt verlamd.

Op de foto waarop twee rupsendoders te zien zijn, heeft één exemplaar een rups gevangen. Deze ligt met zijn buikzijde naar boven en met zijn kop naar voren. Onderweg naar het nest wordt deze rups enkele keren neergelegd zodat de grote rupsendoder zich kan oriënteren. Dit traject wordt lopend afgelegd. Vanuit het nest wordt de rups opgepakt en naar binnen getrokken. Daarna wordt er een ei op gelegd.

Gewoonlijk wordt het nest daarna dichtgegooid met zand, waarna er een sluitsteen op wordt geplaatst en daarover weer zand. Maar wat ik zag, was iets heel anders.

Zodra de rups in het nest lag, pakte de Grote rupsendoder een steentje van het hoopje steentjes dat vlak bij haar hol lag, sleepte dat naar het nest toe en liet het erin vallen. Dit herhaalde zich wel vier keer.

Op de tweede foto heeft ze zo'n steentje vastgepakt om het naar het nest te vervoeren. Op het laatst volgde er een grotere steen als sluitsteen. Deze sloot niet het hele hol af en de overgebleven ruimte werd niet met zand opgevuld.

Twee rupsendoders, één prooi, foto Annemarie Kooistra

Deze moet ook in het nest, foto Annemarie Kooistra

Wellicht is ze later terug gekeerd om het werk af te maken, maar zij vloog weg en ik moest weer verder.

Nu vraag ik mij het volgende af: Als de rups en het ei deze steentjesbui hebben overleefd, hoe moet de jonge Grote rupsendoder langs die steentjes naar buiten zien te komen? Graaft hij zelf een weg naar buiten door het zand ernaast? Het is in elk geval een feit dat deze grote rupsendoder niet volgens het boekje te werk ging.

Bronnen:

De wespen van Nederland, Nederlandse fauna 6
Tirion Insectengids

Verslagen

Vogelexcursie Delta Schuitenbeek en Arkemheen

zaterdag 12 april 2025

Met tien deelnemers begonnen we deze excursie om half tien op het parkeerpunt Arlersteeg/Zeedijk. Al snel werd een Visarend gezien waar door sommigen nog vlug een foto van kon worden genomen. Vanaf de dijk waren in het riet verschillende rietvogels als Kleine karekiet en Rietgors te horen en te zien, maar boven alles het harde geluid van de Cetti's zanger. In het verleden was deze laatste een zeldzaamheid maar nu overal waar riet is, duidelijk te horen. Bij de boerderij langs de dijk werd met telescoop een Steenuil in een boom waargenomen. Een voorbijgangster (met hond) vroeg zich af wat wij met kijkers en telescopen aan de boerderij konden zien. Een Steenuil in de bomen rond die boerderij wordt al langere tijd waargenomen. We vervolgden de excursie met zicht op plassen op de weilanden. Opvallend was het grote aantal Kluten in rust en tientallen actieve Grutto's en Tureluurs. Op een paar plaatsen hoorden we vanuit het riet op het weiland het geluid van een Snor. De Delta was bevolkt door groepen watervogels: Kuifeenden, Krakeenden, Bergeenden, Slobeenden en Wintertalingen met het mooiste verenkleed. Dankzij het buitengewoon mooie weer was deze excursie een echt voorjaarsgebeuren.

Kluut, foto José Walters

Foto Hans Fondse

Vogelexcursie Horsterwold/Stille Kern

maandag 5 mei 2025

Op zoek naar Wielewalen

Met negen deelnemers begonnen wij de excursie om negen uur met de beklimming van de "Tuurtoren" in het gebied de Stille Kern, een deel van het Horsterwold, in de buurt van Zeewolde. Vanaf de hoge toren is het gebied met grote waterplassen, open velden, bloeiende meidoornstruiken en hoge populieren goed te overzien. Hoewel we bij de aankomst wel af en toe de Koekoek hoorden, was op die hoogte niet veel te horen. Nadat we weer op grondniveau waren hoorden we plotseling het "dudeljo" geroep van een Wielewaal. Toen we een tijdje bleven luisteren, hoorden we van minstens drie kanten het geluid van Wielewalen. De Stille Kern en het hele Horsterwold staan bekend om deze vogels. We probeerden net als de fotografen de vogel in beeld te krijgen. Helaas lukte dit niet. Na een tijdje liepen we de route rond de Stille Kern. Overal klonk de zang van heel veel bos- en struweelvogels: Zanglijsters, Merels, Zwartkoppen, Tuinfluiters, Grasmussen, enzovoorts. Op de plassen waren

Foto Hans Fondse

Dodaarzen, Meerkoeten en Krooneenden goed te zien. Het gebied is omheind en er komen groepen Schotse Hooglanders (met kalfjes) en Konikpaarden (met veulens) voor. Tenslotte zijn we nog even teruggegaan naar de omgeving van de Tuurtoren om te horen of de Wielewalen nog een 'slotconcert' wilden geven, maar dit bleef nu beperkt tot enkele noten. Doordat we in het begin van de excursie zo goed de Wielewalen gehoord hebben, voldoet deze activiteit aan zijn verwachtingen.

Vroege vogelexcursie Veldwijk

zaterdag 17 mei

Met vier deelnemers begonnen we om zes uur bij de Oude Begraafplaats van Veldwijk. Hoewel de vogelzang een uur eerder nog intensiever was, hoorden we een koor van veel vogels. Omdat we allemaal de app Merlin Bird ID op de smartphone gebruikten, kregen we direct een overzicht van het aantal door elkaar zingende vogeltjes. Op een (oude) kopie met hulpmiddeltjes om vogelgeluiden te onderscheiden, konden we nagaan welk geluid bij welke vogel hoorde. Klankbeschrijvingen, lettergrepen, aantal herhalingen enz. waren 'ezelsbruggetjes' om de geluiden te onthouden. Zo leerden we snel het verschil in geluid van Roodborst en Winterkoning, Zanglijster en Grote Lijster, Houtduif en Tortelduif en een tiental andere vogels. Net buiten de

De Heuvel op Veldwijk, foto Hans Fondse

Boerderij met agrarisch land bij Horst, foto Hans Fondse

Begraafplaats zagen we op het weiland vier Reeën in de ochtendnevel. Deze dieren waren aan mensen gewend en vertoonden bepaald geen schuw gedrag. We fietsten verder en via de Oude Nijkerkerweg gingen we naar de boerderij De Heuvel. Deze mooie oude boerderij (1867) is recent gerestaureerd en staat nu te koop. Daar gingen we via kleine paadjes het bos van Veldwijk in. Ook hier tussen de oude bomen veel vogelgeluid met een luid zingende Zanglijster in de top van een boom. We staken de Nijkerkerweg over en liepen de Kawoepersteeg in tussen veel vakantiehuisjes. We zagen een Grote bonte specht met voer in de snavel die wachtte tot wij weer verder liepen. Daarna gingen we de Looweg op met zicht op agrarisch gebied met mooie Veluwe boerderijen. Hier hoorden we Gierzwaluwen en Boerenzwaluwen. Op het land met net opkomend mais (of graan?) een paar Kieviten. Aan het eind vlogen voortdurend Boerenzwaluwen tussen groepjes paarden laag over het weiland met mesthoopjes. Dankzij de zonneshijns opgewarmd stopten we de excursie tegen een uur of acht.

Wolven in Nederland

woensdag 21 mei 2025

Voor ruim twintig KNNV-leden hield Nico de Jong een lezing over wolven. Hij heeft zich al vanaf de komst van de eerste wolf in Nederland in dit onderwerp verdiept en gaf eerst wat feiten en cijfers over aantallen en lichtte later aan de hand van berichten in de media de publieke opvattingen over de wolf toe. Hij poneerde onder meer twee stellingen:

Foto Aad van den Bos

1 De wolf houdt niet van mensen en is dus in beginsel nauwelijks gevaarlijk voor de mens.
2 De wolf is onvermijdelijk en daar hebben we als mens mee te leren leven, net zoals we het weer moeten accepteren zoals het is.
Nico verzet zich tegen het feit dat een wolf afgespiegeld wordt als moordenaar. Er is geen sprake van moord als een dier een andere diersoort doodt.
Op de vraag welke diersoort, buiten de mens, de meeste schapen in 2024 in Nederland heeft gedood, bleef de zaal het antwoord schuldig. Het antwoord was 'de Knut', als overbrenger van de ziekte blauwtong. Inmiddels is de beschermde status van 'strikt beschermd', bijgesteld naar 'beschermd' wat iets meer ruimte biedt om probleemwolven af te schieten.
Iedereen was zeer enthousiast over de inhoud en de manier waarop de lezing vorm had gekregen. Nico komt graag nog eens terug met een ander onderwerp.

KNNV Hemelvaartweekend 2025

door Peter Pfaff (vrijdag), Ati Vijge en Wilma Stoof (zaterdag), Geertje Pettinga (zondag) en Betty Dekker (maandag)

Het was alweer lang geleden dat onze KNNV-afdeling voor het laatst een meerdaags natuurweekend organiseerde. In het weekend van Hemelvaart 2025 hebben we echter weer een poging gedaan om opnieuw invulling te geven aan deze 'oude' traditie. Met succes kunnen we wel zeggen. Met negen KNNV leden vertrokken we richting zuid Limburg. Anders dan vroeger regelde iedereen zelf de heen- en terugreis en ook de

overnachtingen. Dat maakt de organisatie van zo'n weekend eenvoudiger én biedt meer flexibiliteit voor de deelnemers, zo was de gedachte. Deze opzet bleek succesvol. De deelnemers waren enthousiast en zien ook volgend jaar zo'n weekend wel weer zitten. Voor de achterblijvers onderstaand een verslag.

Vrijdag 30 mei 2025

Eindelijk is het dan zo ver, het weekend naar Zuid Limburg gaat vandaag van start. Uiteindelijk hebben zich negen deelnemers aangemeld voor dit meerdaags KNNV uitje. Enkelen zijn al aanwezig in Limburg en de rest vertrekt vandaag naar het zuiden. We hebben afgesproken elkaar om 13.30 uur te ontmoeten op een parkeerplaats nabij het Gerendal, waar iedereen ook mooi op tijd arriveert. De zon schijnt volop en de temperatuur is best aan de hoge kant, maar vol moed wandelen we in de richting van de orchideeëntuin. Deze tuin bestaat al sinds 1958 en ligt op een natuurlijke graslandhelling waar een hele verzameling bijzondere soorten bijeen is gebracht welke typisch zijn voor het kalkrijke Zuid-Limburg. Tijdens de wandeling horen we op enkele plaatsen de Geelgors zingen, een soort die in onze eigen omgeving best wel schaars is geworden. Kneutjes en een enkele Buijzerd vliegen over en diverse insectensoorten worden gespot, zoals bijvoorbeeld de Coloradokever, de Kortvleugelboorkever en het Klein vliegend hert. Al wandelend blijkt dat we elkaar mooi aanvullen met nieuwe waarnemingen. De een spot vogels, de ander richt zich meer op insecten en uiteraard worden ook de planten, paddenstoelen en zoogdiersporen niet overgeslagen. Daar hebben we de komende dagen – zo zal blijken – veel profijt van. In de orchideeëntuin is veel moois te zien zoals o.a. Kleine pimperl, Grote keverorchis, de Bosorchis, Eenbes, Harige ratelaar, Purperorchis en Eenbloemig parelgras. Op een bankje nuttigen we onze meegebrachte lunch en koffie. Wat een genot om weer eens in Limburg rond te dwalen. We aanvaarden de weg terug naar de auto's, want we hebben

afgesproken om rond half 6 met z'n allen pannenkoeken te gaan eten in Gulpen. We laten ons deze goed smaken en onderwijl maken we afspraken voor de volgende dag. Na nog een enkele kop koffie of thee te hebben gedronken, gaat iedereen terug naar zijn of haar overnachtingsplaats om zich weer voor te bereiden op de dag van morgen.

Zaterdag 31 mei 2025

Met prachtig weer vertrokken we naar de St. Pietersberg. Er loopt een mooie route langs de bovenkant van de Mergelgroeve, waarvandaan je een mooi zicht hebt op de groeve. Er bloeien veel bramenstruiken die druk bezocht worden door bijen en andere insecten. In een kalkgrasland wordt van de meegebrachte koffie genoten. Helaas zien we bij dit zonnige weer toch weinig vlinders.

In verband met de lengte van de wandeling splitst de groep. Een deel gaat naar het uitkijkplatform en besluit (na een tip van Natuurmonumenten) af te dalen via de trap tot in de groeve. We hoeven later niet weer omhoog te klimmen, maar kunnen langs de Maas weer terug lopen (dit is een stuk verder dan we verwacht hadden).

Doordat de mobiele kar van Natuurmonumenten bij terugkeer van de andere deelnemers bij 'De Kiekoet' staat, kunnen een aantal van ons het nest van de Oehoe bewonderen. Dit jaar is er slechts 1 jong en dat is door de telescoop van een vrijwilliger van Natuurmonumenten uitstekend te zien. Na een welverdiende stop gaan we naar het Belgische Petit Lanaay bekend om zijn orchideeën. In de reviews stond dat het achteruitging met de aantallen. We hebben gelukkig toch heel veel soorten kunnen zien, maar vooral de Poppenorchis verdient vermelding. Er waren ook Ranonkelbijtjes op de Boterbloemen, een Distelboktor liet zich fotograferen en we zagen het zeldzame Bosrankvlindertje. Door de soortenrijke vegetatie waren er ook veel soorten insecten te zien.

De aangekondigde onweersbuien zijn gelukkig langs ons heen getrokken.

Zondag 1 juni 2025

's Ochtends vroeg trok er een flinke regenbui met onweer over ons heen, maar daarna werd het lekker wandelweer met zon. Michiel en Wilma hadden voorgesteld om vandaag naar de Curfsgroeve te gaan. We verzamelden op de parkeerplaats van de Gemeentebroek bij Geulhem. De Geul heeft daar meerdere takken in het dal en het Limburgs Landschap wil die wat natuurlijker en vrijer laten lopen. De Geul ligt daar onderaan een steile helling bij Berg en we moesten eerst flink klimmen door het bos. Er groeiden veel Wijfjesvarens omdat de helling altijd vochtig is. Loek liet ons de verschillen tussen soorten varens zien. Er bloeide Wilde akelei. Boven aangekomen op een open veld zagen we Bont zandoogje. We liepen naar de oude groeve met mooie kalkrotswanden. Je mag niet in de groeve, maar er loopt een leuk pad bovenlangs, met een steile kant vol gaatjes van wilde bijen. Daar bloeide een vreemde plant, *Collomia grandiflora*, zonder Nederlandse naam, want hij komt maar een enkele keer voor in ons land. In Duistermaats Heukels' Flora van Nederland staat dat deze soort al een tijd stand houdt in een groeve in Zuid-Limburg. Minder vreemd maar ook bijzonder was Geel fingerhoedskruid. De Oeverzwaluwen hadden ook een mooie wand gevonden. Kleine wespenboktor en Geringelde wespenboktor waren ook opvallend. Voorbij de groeve liep het pad mooi door het bos, met nog meer soorten varens, en omlaag naar de Geulhemmer molen. Daar stond Gele helmblom in bloei. We liepen onderlangs terug langs oude toegangen van gangen in de berg, met mooie Boerenjasmijn. Terug bij de parkeerplaats was het ondertussen druk geworden bij café de Nachtegaal, maar er was nog een tafel voor ons vrij tussen alle gezellig Limburgs pratende mensen. 's Middags ging een deel van de groep nog naar de Dorrenweg ten zuiden van Cadier en Keer. We liepen omlaag over het bospaadje langs het geologisch monument van grote blokken conglomeraat, dat ziet er voor ons leken uit als een soort beton met veel grind. Maar wel met de zoveelste varen van vandaag: de Steenbreekvaren. Een eindje

de Dorrenweg in namen we het pad omhoog door piepende draaihekjes, over het grazige hooiland het bos in. Daar rook het nog sterk naar Daslook, maar die was wel uitgebloeid. We wandelden boven over het plateau terug en hoorden op veel plaatsen de Veldleeuwerik. De Gele kwikstaarten waren heel geel! We waren best moe na een lange dag, dus gingen we deze avond maar eens niet gezamenlijk eten. Op onze camping was het (zo na de Hemelvaart) al erg leeg geworden en heel rustig.

Maandag 2 juni 2025

En zo brak de laatste dag van ons weekend alweer aan. We hadden echter nog een prachtige wandeling in het vooruitzicht. Rond 10.00 uur begonnen we aan onze wandeling door het schitterende Geuldal. Bij de Geul denk je aan een beek, maar het betreft hier toch echt een snelstromende rivier, die door het heuvellandschap meandert. De graslanden rondom de beek zagen geel van de vele boterbloemen; een lust voor het oog. De zon scheen en de eerste Atalanta schoot ons al voorbij. Langs de Geul stonden hoge bomen, voorzien van bollen Maretak. Hier en daar waren de randen van de oever voorzien van grove kiezels, zodat we pal aan de rivier konden staan. We hoorden de Bosrietzanger en even verderop geregeld het gekras van een Grasmus. We zagen veel juffertjes; lastig om die goed op de foto krijgen. Het bleken allemaal Blauwe breedscheenjuffers te zijn. Alleen de mannetjes zijn blauw, de vrouwtjes die ook in grote getale aanwezig waren, zijn bruin. Bij de grotere juffers twijfelden we of we nu vrouwtjes van de Weidebeekjuffers of Bosbeekjuffers zagen. Er viel van alles te zien en iedereen kon naar hartelust rondstruinen.

We pauzeerden bij de Heimansgroeve en de gebruikelijke versnaperingen en koffie kwamen uit de rugtassen tevoorschijn. De Heimansgroeve is de enige plek in Nederland waar nog gesteente uit het Carboon (300 miljoen jaar oud!) aan de oppervlakte komt. In de groeve werd steen gewonnen voor de bouw van wegen en huizen. Toen

natuuronderzoeker Eli Heimans er fossielen ontdekte, werd de groeve voortaan met rust gelaten. Nu is het een rustpunt waar je kunt genieten van de prachtige natuur van het Geuldal. We hadden gehoopt de Rode wouw te zien, een prachtige roofvogel die regelmatig over het Geuldal vliegt, maar helaas. We moesten het doen met een Buizerd en Torenvalk, op zich ook niet verkeerd. Een Distelvlinder streek neer op een braamstruik en op een boterbloempje ontdekten we het Groot dikkopje. Tijdens de afdaling richting de Volmolen hoorden we de alarmroep van de Grauwe klauwier. Helaas kregen we de vogel zelf niet te zien. Iets verderop nog een mooie waarneming. Het was Loek die de roep van overvliegende Bijeneters hoorde en in een flits vlogen ze boven ons langs. Wat een mooie afsluiter van dit weekend. We eindigden onze tocht op een terras met een drankje, al dan niet vergezeld van een heerlijk stuk Limburgse vlaai. We blikten nog even terug op de afgelopen dagen en fantaseerden over een volgend KNNV-weekend in 2026. Daarna ging bijna iedereen huiswaarts. Al met al was het een geweldig en zeer geslaagd weekend!

Libellenexcursie

woensdag 11 juni 2025
Op woensdag 11 juni zijn we met een groepje van zeven mensen op een bijzondere insectenexcursie geweest naar een afgesloten deel van het Kroondomein Het Loo. Onder leiding van ecooloog Jaap Bouwman bezochten we de Wieselse Plas. Hier is in het verleden zand gewonnen voor wegen in de buurt. Hierdoor ontstonden een aantal plassen. Sommige zijn groot en ondiep, andere zijn klein, en weer een

De Plasrombout tijdens de excursie, foto Mark Overmars

De Sierlijke witsnuitlibel, foto Mark Overmars

andere is erg diep. Door deze verscheidenheid is het een uitstekende biotoop voor veel verschillende soorten libellen. Van de zestig soorten libellen en juffers die in Nederland voorkomen zijn er veertig op deze locatie gevonden. Het was een prima dag voor de excursie. Een aangename temperatuur en weinig wind. We waren in het bijzonder op zoek naar de Plasrombout. De soort is zeldzaam in Nederland en wordt voornamelijk gevonden in grotere, stilstaande wateren met een spaarzame vegetatie op leem, klei, zand of grind. De Wieselse Plas is een van die locaties. En we werden niet teleurgesteld. Al gauw vonden we een exemplaar en gedurende de excursie zagen we diverse andere. Wat deze libel bijzonder maakt is dat de ogen elkaar niet raken, zoals bij de andere soorten libellen maar aan beide kanten van de kop staan (een beetje zoals bij juffers). Ze zijn echter niet eenvoudig te fotograferen omdat ze op de grond tussen de vegetatie gaan zitten. En ze voelen je aankomen door de beweging van de bodem en gaan er dan snel vandoor. Daarnaast zagen we nog veel andere soorten libellen, zoals de Vuurlibel, Gewone oeverlibel, Grote keizerlibel, Metaalglanslibel, Viervlek, en de zeldzame Sierlijke witsnuitlibel. Ook

Vuurjuffer met prachtige rode ogen, foto Mark Overmars

waren er vele soorten juffers, zoals de Watersnuffel, het Lantaarntje, Variabele waterjuffer en de Grote roodoogjuffer. Aan het eind van de wandeling zagen we ook nog de Vuurjuffer en de Koraaljuffer. Deze lijken erg op elkaar, alleen zijn de poten van de Vuurjuffer zwart en van de Koraaljuffer rood/geel. Onze gids legde precies uit hoe je de verschillende soorten libellen en juffers kunt onderscheiden. We vonden ook nog drie leuke nachtvlinders: het zeldzame Bosbesbruintje, een Boterbloempje, en een Zwart beertje. En daarnaast waren er natuurlijk de nodige andere insecten, zoals de zeldzame Gouden tor, rupsen van het Oranjetipje, en veel soorten bijen en wespen. Al met al een geweldige excursie.

Excursie naar de Markerwadden

zaterdag 21 juni 2025
Met regelmaat werd het door Wilma genoemd: een bezoek aan de Marker Wadden, dat is zó bijzonder! Marker Wadden is een groot project dat zorgt voor natuurherstel van het Markermeer. De eilanden zijn aangelegd met zand, klei en slib uit dit meer. Natuurmonumenten en Rijkswaterstaat werkten samen met een baggerbedrijf aan de uitvoering van dit nieuwe natuurgebied en met de aanleg van Marker Wadden werden een aantal problemen in één keer aangepakt. Zand, klei en slib uit het Markermeer werden

Distel, foto Margo Beukers

Lopend genieten we, foto Margo Beukers

gebruikt en op grote schaal werden paaiplassen, eilanden en natuurlijke oevers gemaakt. Bedreigde dieren en planten profiteren daarvan. Het gebied is niet alleen boeiend vanwege de vele vogels die er voorkomen en broeden, maar ook kent het een grote verscheidenheid aan bloemen en planten.

Op zaterdag 21 juni is het zover, de excursie naar dit bijzondere natuurgebied staat op het KNNV-programma en ondanks de verwachte hitte hebben zich dertien deelnemers enthousiast aangemeld. Behalve de gebruikelijke camera's en verrekijkers hebben we ook hoofddekseis, zonnebrandcrème en flessen water ingepakt.

Ruim op tijd parkeren we de auto's en wandelen naar het vertrekpunt van de boot. Het tochtje wordt uitgevoerd door Natuurmonumenten. Na een goed half uur op het water - zonnetje, wind in de haren - arriveren we op plaats van bestemming. Er zijn verschillende opties wat betreft te volgen wandelroutes: als je niet te snel wilt lopen en regelmatig wilt stilstaan om naar vogels te kijken en/of te luisteren, volg je een kortere; als je liever wat steviger doorstapt en alleen zo nu en dan stopt om een plant of vogel te bekijken, kun je de route nemen die

Onderweg naar de Marker Wadden, foto Margo Beukers

Richtingaanwijzer op de Marker Wadden, foto Margo Beukers

het hele eiland rond gaat. Hoewel er sprake is van meerdere eilanden is er slechts één toegankelijk voor bezoekers. Op dit eiland staan bij de aanlegsteiger voor de boot enkele gebouwen, o.a. een restaurant annex bezoekerscentrum en een uitzichttoren. Verder zijn er op het eiland geen gebouwen en kun je ver van je afkijken. Wat opvalt, is de afwezigheid van bomen en struiken, de begroeiing beperkt zich tot planten, grassen en riet. De wind heeft zo vrij spel en dat zorgt met deze temperaturen en een intens schijnende zon voor wat verkoeling. We wandelen in rustig tempo en houden geregeld stil om planten en vogels te

Slangenkruid op de Marker Wadden, foto Margo Beukers

Uitzicht vanaf de Marker Wadden, foto Margo Beukers

bekijken en/of te beluisteren. Afgezien van Gele en Witte kwikstaarten, Boeren- en Huiszwaluwen, zien we ook regelmatig Baardmannetjes en -vrouwtjes (Baardvrouwtjes?). De Kleine karekiet zingt in het riet en tot onze verrassing horen we ineens het zo kenmerkende geluid van de Snor! Een ander hoogtepunt is de roep van de Roerdomp, die we even later zelfs voorbij zien vliegen. Voor verschillende deelnemers zijn er 'eerste-keer-dat-ik-die-zie/hoor!'-ervaringen. We kunnen kijkend ook genieten van de Dwergstern, ook horen we de Waterral. De Kempphaan wordt gespot. Komen we bijna ogen en oren tekort om de vele vogels te bekijken, ook op het gebied van flora valt er veel te zien, zoals Steen- en Grasanjers, Knoopkruid, Brunel, Witte honingklaver, Wondklaver en Gewone rolklaver. Als de route ten einde loopt en we terugkomen bij de boot, is het aardig warm geworden en is het tijd om uit de zon te gaan. Rest ons een ijsje en een tochtje op de boot. Wilma had niets teveel gezegd: Marker Wadden is echt bijzonder!

Een verdwaalde Kempphaan, een prachtige man, foto Jos Kroonen

Nachtzwaluwwandeling Ermelose hei

vrijdag 18 juli 2025

Deze activiteit was een combinatie van nachtvlinders en Nachtzwaluwen vanaf de Schaapskooi Ermelo.

Met vijftien deelnemers liepen we om half tien op het fietspad over de heide. Wat het eerst opviel, was de stilte, de meeste vogels hebben na half juli hun territoria al lang bezet, partners gevonden en mogelijk al jongen gekregen. Ook voor het bijzondere geluid van Nachtzwaluwen was het wat aan de late kant. Toch hoorden wij op een bepaald moment het merkwaardige geratel van een Nachtzwaluw. Ook met Merlin Bird ID op de smartphones werd

het herkend. Omdat het (weekend) geluid van het verkeer op de N302 erg luid was, stopten we het lopen in die richting en namen we een zandpad naar het noorden. Hier hoorden we ook geen vogelgeluid, behalve ver weg van de Nachtzwaluw.

Plotseling zagen we recht boven ons een zeer lichte ster die met grote snelheid over kwam. Wat was dit nu? Gelukkig wist Cees dat dit ging om ISS, het internationale ruimtestation dat op 400 km hoogte met 36000 km per uur beweegt. Deze onderzoekssatelliet is vanaf het jaar 2000 afwisselend bewoond door een aantal wetenschappers voor divers onderzoek.

Hoewel het (ook met een kijker) alleen te zien is als ster, zijn de afmetingen enorm! Ongeveer 66 m bij 95 m. Op internet was het met onze smartphones duidelijk dat dit op het moment in deze regio te zien was. Hoewel geen vogel, vond ik dit ook bijzonder interessant. We vervolgden om elf uur de wandeling naar de lichtjes van de nachtvlindergroep, waar veel vogelaars ook met belangstelling de insecten, die op de verlichte lakens zaten, gingen bekijken.

Dank aan Dick Dooyewaard voor de organisatie van beide activiteiten.

Hans Fondse

De landelijke KNNV

door: Wilma Heijblom

Het is niet voor iedereen duidelijk dat, wanneer je lid bent van de KNNV Noordwest- Veluwe, je automatisch ook lid bent van de Landelijke KNNV.

Een groot deel van de contributie die je betaalt, wordt afgedragen aan de landelijke KNNV. Wat krijg je hiervoor terug?

Je ontvangt het blad Natura met waardevolle informatie. De afdeling Noordwest-Veluwe wordt ondersteund door het bureau met gezamenlijke ICT, ledenbestand, cursussen en adviezen.

Op de website staan ook excursies en cursussen van andere afdelingen waarbij je welkom bent.

En de KNNV heeft ook een aantal landelijk werkgroepen, waaraan je kan deelnemen.

*De landelijke Werkgroep Gierzwaluw houdt zich bezig met de studie en bescherming van de gierzwaluw in de breedste zin.

*De Landelijke Insecten Werkgroep (LIW) stelt zich tot doel het bevorderen van de studie van insecten en andere geleedpotigen. De LIW staat open voor alle leden van de KNNV tegen een geringe bijdrage

*De Werkgroep Europese Orchideeën (WEO) houdt zich sinds 1977 bezig met de studie en bescherming van inheemse en Europese orchideeën en hun biotopen.

*De werkgroep Geologie en Landschap bestudeert en beleeft gezamenlijk de niet-levende natuur. We kijken hierbij vooral naar geologie, die over het ontstaan van de aarde gaat. Daarnaast kijken we naar de vorm van het landschap, primair ontstaan door de geologische processen.

*De KNNV Moeraswerkgroep is al meer dan 20 jaar de landelijke werkgroep, gespecialiseerd in natte terreinen.

* Ook zijn er groepen die reizen en kampeervakanties organiseren.

Opstapplaatsen voor excursies

Harderwijk: Slingerbos, een zijweg van de Oranjelaan bij het Shell-station iets voorbij nummer 12 tegenover de fietsenstalling van het Korfbalveld. Voor navigatie: Slingerbos 12, Harderwijk

Ermelo: parkeerterrein hoek Groeneweg/Dirk Staalweg voor het Kerkelijk Centrum

Voor de fietstochten is er één startplaats: het VVV-kantoor in Ermelo, Stationsstraat 20, 3851 NH.

Bij twijfel over het doorgaan van excursies, b.v. in verband met het weer, wordt men geadviseerd het Gastenboek op de website te raadplegen.

Om op de hoogte te blijven, kun je je via de website inschrijven voor de nieuwsbrief van de landelijke KNNV. Kijk voor alle activiteiten en mogelijkheden eens op de website KNNV.nl.

Excursies en avonden

Avondexcursie Harderbroek

vrijdag 5 september 2025

Vertrek: Ermelo 18.00 uur, Harderwijk 18.15 uur

We lopen ca. 18.30 uur vanaf de parkeerplaats van Harderbroek (aan de doodlopende parallelweg van de N302) naar de vogelkijkhut in het gebied.

Omdat we daar een tijdje blijven is het verstandig om koffie o.i.d. mee te nemen. Om een uur of acht lopen we weer terug naar de parkeerplaats.

Fête de la Nature

zaterdag 6 september 2025

Natuurtuin Ermelo

Dit jaar is voor de vijfde keer het Fête de la Nature in de Natuurtuin de Zandkamp in Ermelo.

Van 11.00 tot 15.30 uur een unieke mix van natuurbeleving, informatie en muziek voor alle leeftijden.

De gehele dag zijn er informatiestands van de deelnemende organisaties KNNV, NMP, wijkvereniging West, gemeente Ermelo, het Klompenpad en het Voedselbos.

De dag wordt geopend door wethouder Ronald van Veen.

De bijenstal kan bezocht worden met uitleg van de imkers over het boeiende leven van honingbijen.

Er kunnen nestkastjes gemaakt worden, er kan geschilderd worden in de natuur, meegewerkt worden aan een kunstwerk of deelgenomen aan rondleidingen.

's Middags zingt Jos Jongeling en speelt gitaar.

Voor kinderen zijn er o.a. een kabouterspeurtocht, een speurtocht voor de jeugd en knutselen met natuurlijk materiaal.

Het complete programma is te vinden op de websites van KNNV Noordwest Veluwe en NMP Ermelo, die dit organiseren in samenwerking met de gemeente Ermelo.

In het 'Fête-café' is koffie/thee en sap verkrijgbaar en tussen de middag worden er poffertjes verkocht tegen een

Zaterdag 6 september 2025
Natuurtuin De Zandkamp

Fête de la Nature

Tijd: 11.00 – 15.30 uur **Biodiversiteit**

In de tuin: stands, muziek, kunst, activiteiten jong en oud, rondleidingen
Fêtecafé: koffie, thee en sapjes poffertjes (12.00 – 13.30 uur)
's Avonds **21.00 uur** Nachtvinders spotten
aanmelden nachtvinders: <https://noordwestveluwe.knnv.nl>

Natuurvereniging KNNV
Dienstal
ermelo

klein bedrag. Betalen contant of via QR-code.

De natuurtuin is te vinden tussen de Konijnenwal en de Zandkampweg, beide zandwegen ten westen van de Arendlaan. Toegang is gratis. Er is vrijwel geen parkeerruimte. Aanbevolen wordt om per fiets te komen of te parkeren bij de Balverszaal aan de Arendlaan.

Nachtvinders kijken

zaterdag 6 september 2025

20:45 uur Natuurtuin Ermelo, tussen Zandkampweg en Konijnenwal
Verwachte eindtijd: 00:30 uur

In het kader van Fête de la Nature kan deze zaterdagavond naar nachtvinders gekeken worden in de Natuurtuin Ermelo.

Op een groot scherm met speciale lampen komen allerlei nachtvinders af die daarna vaak enige tijd op het scherm blijven zitten. De vlinders kunnen dan goed bekeken en gefotografeerd worden. Gelet op de aanwezigheid van een aantal grote eiken, zullen er zeker soorten

gezien worden die gebonden zijn aan de eik. En vanwege de verscheidenheid aan planten zullen er ook zeker vele andere soorten op het scherm afkomen. Bij slecht weer gaat het niet door!
Aanmelding is verplicht.

Om voldoende ruimte te hebben voor de deelnemers wordt het kijken in 2 tijdsblokken verdeeld. Max. per blok 10 personen. U kunt zich aanmelden voor blok 1 van 20.45-22.30 uur of voor blok 2 van 22.30 tot 00.30 uur.

Voor meer informatie dick.

dooyewaard@gmail.com

Aanmelden kan alleen via de website van de KNNV <https://noordwestveluwe.knnv.nl/agenda>

Na aanmelding ontvangt u een bevestiging en bericht bij afgelasting.

Informatie: Dick Dooyewaard, dick.
dooyewaard@gmail.com, 0341-254538

Aanmelden via de aanmeldknop op de website. Je krijgt een email ter bevestiging van je aanmelding.

Aanmelden uiterlijk 3 september 2025

Gele eenstaart, foto Dick Dooyewaard

Bijeenkomst fotografiewerkgroep Camera Natura

dinsdag, 23 september 2025

19:30 uur de Vleugel, Oude

Nijkerkerweg in Ermelo

Verwachte eindtijd: 21:30 uur

We hebben verschillende dingen op het programma: de foto's van de vorige excursie. Maar ook het drieluik van een aantal van onze leden. Verder gaan we het hebben over fotografie-etiquette. Met elkaar bespreken we voor de excursie op zaterdagochtend 27 september.

Informatie: Wilma Stoof,

w.stoof@planet.nl, 06-12999887

Aanmelden via email naar
contactpersoon

Wandelen met oog voor de natuur: Harderwijker Bos

woensdag 1 oktober 2025

Vertrektijd 9:30 uur Parkeerplaats

Watertorenweg; met Google Maps

[https://maps.app.goo.](https://maps.app.goo.gl/3txcQZtsQkd9AMBm7)

[gl/3txcQZtsQkd9AMBm7](https://maps.app.goo.gl/3txcQZtsQkd9AMBm7)

We beginnen onze wandeling van 4 km aan het eind van Watertorenweg in Harderwijk. We wandelen in het waterwingebied en passeren natuurlijk de oude watertoren. Deze watertoren is tegenwoordig in gebruik als oorlogsmuseum. Daarna wandelen we richting Beekhuizerzand om te genieten van het weidse uitzicht. Nog wel even ter verduidelijking: we gaan de zandverstuiving niet op! Aanmelden via de website.

Informatie: Martin en Emke van

Hemert, wandelen@noordwestveluwe.

knnv.nl, 06-44140532

Aanmelden via de aanmeldknop op de website. Je krijgt een email ter bevestiging van je aanmelding.

Bij de Watertorenweg, foto Martin van Hemert

Roze knoopzwam, foto Annemarie Kooistra

Paddenstoelenexcursie Speulder- en Sprielderbos

zaterdag 4 oktober 2025

Vertrektijd 13:30 uur Parkeerplaats De

Driese berg, tussen Drie en Speuld

Verwachte eindtijd: 16:00 uur

Een paddenstoelenwandeling door het Speulder- en Sprielderbos nabij Drie. In deze bossen met heel oude loofbomen, maar ook naaldbomen, groeien veel verschillende soorten paddenstoelen, o. a. Roze knoopzwam, Waaiertje, Roodgerande houtzwam, Kostgangersboleet en Parelstuifzwam. Aanmelden via de website uiterlijk 30 september 2025.

Informatie: Dick Dooyewaard, dick.

dooyewaard@gmail.com, 0341-254538

Aanmelden via de aanmeldknop op de website. Je krijgt een email ter bevestiging van je aanmelding.

Wandelen met oog voor de natuur: De Haere

woensdag 8 oktober 2025

Vertrektijd 9:00 uur Parkeerplaats

Badweg Doornspijk voor Google Maps

zie: [https://maps.app.goo.](https://maps.app.goo.gl/6jrsMR8rEQZ6HanF7)

[gl/6jrsMR8rEQZ6HanF7](https://maps.app.goo.gl/6jrsMR8rEQZ6HanF7)

We maken een 10 km lange wandeling door halfopen boerenland over kronkelende veldwegen. We gaan over heidevelden en een zandverstuiving. Op de heidevelden kunnen we

De Haere, foto Martin van Hemert

jeneverbessen vinden. De Haere is een van de oudste vindplaatsen van de uiterst zeldzame Kleine wolfsklauw.

Informatie: Martin en Emke van

Hemert, wandelen@noordwestveluwe.
knnv.nl, 06-44140532.

Aanmelden via de aanmeldknop op de website. Je krijgt een email ter bevestiging van je aanmelding.

Fietsexcursie Nekkeveld

zaterdag 11 oktober 2025

Voor de excursie Nekkeveld verzamelen we ons bij goed weer met de fietsen om 9.30 uur bij de ingang van de parkeerplaats van Postiljon Nulde. We fietsen dan over de Zeedijk van de Delta Schuitenbeek en verder over de Nekkeveldweg en terug via de zeedijk naar Nulde.

Bij minder goed weer gaan we met de auto naar de parkeerplaats eind Arlersteeg/Zeedijk en lopen over de dijk richting Postiljon Nulde. Vertrek: Ermelo 9.00 uur, Harderwijk 9.15 uur. Welke excursie doorgaat, komt vrijdag 10 oktober op het KNNV Gastenboek te staan.

Minicursus Paddenstoelen

donderdag 16 oktober 2025

20:00 uur De Witte Heide, Kerklaan 5A, Ermelo

Verwachte eindtijd: 22:00 uur

Paddenstoelen vormen een onderdeel van het zwammenrijk. Aan de orde komt o.a. de indeling van het zwammenrijk, het verschil tussen hogere en lagere zwammen en de functie van verschillende soorten paddenstoelen. Zo helpen zwammen bijvoorbeeld bij het afbreken van dood materiaal in de natuur. En uiteraard komt er een groot aantal paddenstoelen met hun kenmerken voorbij.

Vliegenzwam, foto Volkert Bakker

De cursus begint donderdag om 20.00 uur in De Witte Heide, Kerklaan 5a in Ermelo.

Aansluitend op de cursusavond is er een excursie voor de deelnemers op zaterdag 18 oktober 2025 om 13.30 uur. We gaan zoeken naar de paddenstoelen in de buurt van de Schaapskooi.

Aanmelden kan alleen via de website.

Na aanmelding ontvang je een bevestiging per email.

Aantal deelnemers is maximaal 20.

Kosten van de cursus € 5,-, koffie en thee kost € 1,50.

De cursus, georganiseerd door KNNV en NMP gezamenlijk en gegeven door Annemarie Kooistra en Volkert Bakker, is voor iedereen die wat meer over paddenstoelen wil weten.

Informatie: Volkert Bakker, voorzitter@noordwestveluwe.knnv.nl, 0341-424293

Aanmelden via de aanmeldknop op de website. Je krijgt een email ter bevestiging van je aanmelding.

Aanmelden uiterlijk 14 oktober 2025

Nacht van de Nacht

zaterdag, 25 oktober 2025

19:15 uur Schaapskooi Ermelo

Verwachte eindtijd: 22:00 uur

Vanaf 19.15 uur tot ongeveer 22.00 uur is er een gevarieerd programma in het kader van de landelijke actie Nacht van de Nacht. Doel hiervan is aandacht te vragen voor de negatieve gevolgen van lichtvervuiling en mensen bewust maken van het belang en de schoonheid van donkere nachten. De KNNV werkt hierbij samen met Stichting Schapedrift, sterrenkundevereniging Astra Alteria, Natuur-en Milieuplatform (NMP) Ermelo en het Groennetwerk/gemeente Ermelo. Een programma voor jong en oud: diverse presentaties in het bezoekerscentrum over natuur in de nacht. Daarnaast doorlopende activiteiten zoals sterren kijken (door telescopen), demonstraties met laserpointer en stellarium (om de nachthemel driedimensionaal te bekijken). De KNNV verzorgt die avond enkele presentaties over dieren en geluiden in de nacht. Deelgenomen kan worden aan de presentaties en aan nachtwandelingen over de hei om de

stilte en de duisternis te ervaren. Meer informatie volgt op de websites van KNNV en Stichting Schapedrift.

Aanmelden via de website van de Schapedrift is verplicht.

Informatie: Lex Groenewold, a.w. groenewold@hetnet.nl, 0341-561741.

Bijeenkomst fotografiewerkgroep Camera Natura

dinsdag 28 oktober 2025

19:30 uur de Vleugel, Oude

Nijkerkerweg 4 in Ermelo

Verwachte eindtijd: 21:30 uur

Het programma is nog niet exact bekend, in ieder geval weer foto's bespreken naar aanleiding van de vorige excursie. Nog wat drieluiken bespreken. Waarschijnlijk gaat iemand wat eigen werk presenteren.

Met elkaar gaan we weer een onderwerp en locatie zoeken voor de excursie van zaterdag 1 november.

Informatie: Wilma Stoof, w.stoof@planet.nl, 06-12999887

Aanmelden via email naar contactpersoon

Paddenstoelenexcursie naar Ronde Huis in Nunspeet

zaterdag 1 november 2025

Vertrektijd carpool Harderwijk: 13:40 uur, Ermelo: 13:30 uur. Aanvang 14.00 uur.

Verwachte eindtijd: 16:30 uur
Deze paddenstoelenexcursie is in het Zandenbos in Nunspeet op de locatie waar vroeger het Ronde Huis heeft gestaan en waar nog steeds een grote verscheidenheid aan bomen en struiken te vinden is. Bij eerdere excursies werden steeds een groot aantal soorten gevonden, waaronder soorten als Hanenkam, Kleverig koraalzwammetje,

Hananakam, foto Annemarie Kooistra

Grote sponszwam, Dennenvoetzwam en Koningsmantel. De excursie staat onder leiding van Annemarie Kooistra.

Meer informatie en aanmelden uiterlijk 25 oktober via de website van de KNNV <https://noordwestveluwe.knnv.nl/agenda/>

Na aanmelding ontvang je een bevestiging van deelname en een routebeschrijving.

Informatie: Dick Dooyewaard, dick.

dooyewaard@gmail.com, 0341-254538

Aanmelden via de aanmeldknop op de website. Je krijgt een email ter bevestiging van je aanmelding.

Minicursus bossen en heide rond Ermelo

donderdag 6 november 2025

20:00 uur De Witte Heide, Kerklaan 5A, Ermelo

Verwachte eindtijd: 22:00 uur

Lijken alle bossen op elkaar? Of zijn er toch verschillen?

En is hei gewoon altijd hei of zijn er verschillende soorten heide?

Gert Schuurman komt het vertellen tijdens de minicursus bossen en heide in Ermelo.

Welke typen bossen zijn er? Is het een malebos, productiebos of gemengd bos. En is er verschil te zien bij de heide door ontstaan en beheer?

En natuurlijk de vraag: Waar loopt de beheerder tegenaan in de praktijk?

Samen met het NMP organiseert de KNNV deze minicursus.

Natuurlijk hoort bij de theorie ook de praktijk. Dus aansluitend op de cursusavond is er een fietsexcursie voor de deelnemers op zaterdag 8 november, aanvang om 10.00 uur. We fietsen een rondje om Ermelo voor de verschillende type bos en heide.

Tonselseveld, foto Volkert Bakker

Ermelose heide, foto Volkert Bakker

Aanmelden kan alleen via de website.
 Na aanmelding ontvangt u een bevestiging per email.
 Aantal deelnemers is maximaal 20.
 Kosten van de cursus € 5,-, koffie en thee kost € 1,50.
 De cursus, gegeven door Gert Schuurman, is voor iedereen interessant die wel eens om zich heen kijkt.
 Informatie: Gert Schuurman, info@nmpermelo.nl, 0341-554126
 Aanmelden via de aanmeldknop op de website. Je krijgt een email ter bevestiging van je aanmelding.
 Aanmelden uiterlijk 4 november 2025

Wandelen met oog voor de natuur: Kootwijkerveen

woensdag 12 november 2025
 Vertrektijd 9:00 uur Parkeerplaats Caitwickerzand, voor Google Maps: <https://maps.app.goo.gl/on5WeRqBBat69xDD6>
 Het Kootwijkerveen is een bijzonder ven- en hoogveengebied, midden op de Veluwe dichtbij Nieuw-Milligen. De laatste jaren zijn er veel herstelwerkzaamheden uitgevoerd om de natuurkwaliteit te behouden. Er zijn onder andere veel Amerikaanse eiken gekapt omdat ze veel vocht verdampen. Ook de bovenlaag van de grond is op verscheidene plekken verwijderd, zodat de heide weer kans krijgt om terug te

Kootwijkerveen, foto Martin van Hemert

komen. De wandeling is 10 km.
 Informatie: Martin en Emke van Hemert, wandelen@noordwestveluwe.knnv.nl, 06-44140532.
 Aanmelden via de aanmeldknop op de website. Je krijgt een email ter bevestiging van je aanmelding.

Vogelexcursie Oostvaardersplassen

zaterdag 22 november 2025
 Vertrek: Ermelo 9.00 uur, Harderwijk 9.15 uur
 Deze keer willen we de excursie maken aan de kant van Almere, vanuit het Natuurbelevingscentrum De Oostvaarders, Oostvaardersbosplaats 1. Daar bevindt zich ook een restaurant. We lopen daar een rondje Oostvaarderplassen dat ongeveer anderhalf uur in beslag neemt. Daarna terugrijden via de Oostvaardersdijk (richting Lelystad) waar verschillende uitkijkpunten over de Oostvaardersplassen zijn. Deze excursie zal wel driekwart dag duren.
 Lunchpakket meenemen.

Bijeenkomst fotografiewerkgroep Camera Natura

dinsdag 25 november 2025
 19:30 uur de Vleugel, Oude Nijkerkerweg in Ermelo
 Verwachte eindtijd: 21:30 uur
 Vanavond gaat Frans Kok (een van onze leden) een presentatie houden over weer-fotografie.
 Daarna gaan we de foto's van de vorige excursie gezamenlijk bespreken. Ook de plannen voor het nieuwe jaar gaan we gezamenlijk maken.
 Informatie: Wilma Stoof, w.stoof@planet.nl, 06-12999887
 Aanmelden via email naar contactpersoon

Theehuis Staverden, foto Martin van Hemert

Wandelen met oog voor de natuur: Staverden

woensdag 3 december 2025
 Vertrektijd 9:30 uur Parkeerplaats Landgoed Staverden, met Google Maps <https://maps.app.goo.gl/1HC7NMDfhQLudvWt5>
 Deze najaarswandeling is geschikt voor korte-afstand-wandelaars en voor wandelaars met hulpmiddelen, zoals wandelstokken en rollators. De afstand is ongeveer 4 km. We starten op de parkeerplaats achter kasteel Staverden. Na afloop drinken we bij de plaatselijke horeca koffie.
 Informatie: Martin en Emke van Hemert, wandelen@noordwestveluwe.knnv.nl, 06-44140532.
 Aanmelden via de aanmeldknop op de website. Je krijgt een email ter bevestiging van je aanmelding.

Wandelen met oog voor de natuur: Beekwandeling Staverden Leuvenum

woensdag 10 december 2025
 Vertrektijd 9:00 uur Parkeerplaats Landgoed Staverden, met Google Maps <https://maps.app.goo.gl/qFFKeKE8GBFBb6pZ7>
 We gaan wandelend 10 km langs een aantal beken: de Zijbeek, de Koude Beek, de Grote Koloniebeek en de Leuvenumse Beek. Het laatste decennium is de bodem van de Leuvenumse Beek verhoogd, zodat er bij grote regenval eerder een overstroming is. Dit voorkomt verdroging. Er is ook meer meandering aangebracht: sommige rechte stukken zijn weer in hun oude oorspronkelijke route teruggebracht.
 Informatie: Martin en Emke van Hemert, wandelen@noordwestveluwe.knnv.nl, 06-44140532
 Aanmelden via de aanmeldknop op de website. Je krijgt een email ter bevestiging van je aanmelding.

De Leuvenumse Beek, foto Martin van Hemert

Inhoud

Van de bestuurstafel	2
Bestuur en werkgroepen	3
Raadsels rond rood-zwart gekleurde rupsendoders	5
Verslagen	6
De landelijke KNNV	11
Excursies en avonden	12
Agenda	16

Koninklijke Nederlandse Natuur Vereniging
Afdeling Noordwest-Veluwe
Opgericht 10 mei 1971
Secr.: secretaris@noordwestveluwe.knnv.nl
Mastmeen 53
3844 KE Harderwijk
KNNV-website: noordwestveluwe.knnv.nl

Agenda

september		
vrijdag	5	Vogelexcursie
zaterdag	6	Fête de la Nature
zaterdag	6	Nachtvlinders kijken
zaterdag	20	Landschapsbeheer
dinsdag	23	Camera Natura
oktober		
woensdag	1	Wandelen met oog voor de natuur
zaterdag	4	Paddenstoelenexcursie
woensdag	8	Wandelen met oog voor de natuur
zaterdag	11	Vogelexcursie op de fiets
zaterdag	11	Landschapsbeheer
donderdag	16	Minicursus paddenstoelen
zaterdag	18	Minicursus paddenstoelen
zaterdag	25	Nacht van de Nacht
dinsdag	28	Camera Natura
november		
zaterdag	1	Camera Natura
zaterdag	1	Paddenstoelenexcursie
zaterdag	1	Landschapsbeheer
donderdag	6	Minicursus bossen en heide rond Ermelo
zaterdag	8	Minicursus bossen en heide rond Ermelo
woensdag	12	Wandelen met oog voor de natuur
zaterdag	22	Vogelexcursie
zaterdag	22	Landschapsbeheer
dinsdag	25	Camera Natura
zaterdag	29	Camera Natura
december		
woensdag	3	Wandelen met oog voor de natuur
woensdag	10	Wandelen met oog voor de natuur
januari		
zaterdag	3	Landschapsbeheer
zaterdag	10	Nieuwjaarsbijeenkomst